

Vojenskoekonomická síla státu není určována jen absolutním objemem produkce (oceli, elektrické energie, uhlí, oleje apod.), ale také např. štěpnými materiály a reaktory, které jsou nezbytné k výrobě jaderných zbraní. Nestačí již předstihnout protivníka v oblasti průmyslové výroby, směrdatná je také převaha ve vědě a technice.

Přednosti socialistické společenské soustavy a tvůrčí iniciativa mas ovlivňují trvalý ekonomický růst země. Rozhodující význam k upevnění obranné síly SSSR měly závěry XX. sjezdu KSSS, které zahájily rozvíjející výstavbu komunismu. Vybudování materiálně technické základny komunismu a další vojenské a ekonomické posílení SSSR nabylo velkého rozsahu. Jaderný a raketový průmysl značně zvýšil sílu ozbrojených sil.

#### **Raketové jaderné zbraně v ozbrojených silách SSSR**

Nejdříve byla zavedena do ozbrojených sil jaderná, později vodíková bomba s náplněmi různé síly (malé do 15 kt, střední 15—100 kt, silné 100—500 kt, zvláště silné přes 500 kt).

Doplnění jaderných zbraní neomezilo se jen na silnější náplně, ale šlo také o zmenšené množství a zjednodušenou výrobu jaderných náplní. Tím mohly být vyzbrojeny jadernými zbraněmi všechny součásti ozbrojených sil. Pro svoji zničující sílu stala se jaderná zbraň nejdůležitějším bojovým prostředkem pro válečné operace a válku vůbec.

Naši pravděpodobní protivníci, zvláště USA, připravují použití i chemických a bakteriologických zbraní a dělají jejich zásoby. Proto musíme věnovat pozornost i této oblasti.

V posledních letech pracovalo se také intenzivně na nosičích pro jaderné náplně. Jestliže z počátku mohly dopravovat jaderné náplně na cíle bombardovací letouny, od poloviny padesátých let jsou k dispozici rakety různých tříd a různého určení. Raketová technika pokročila rychle vpřed, takže všechny části ozbrojených sil a druhů vojsk byly vyzbrojeny raketami.

Rakety jsou hlavním prostředkem k dopravě jaderných náplní na cíl. Sovětská vojenská věda zvolila správnou cestu a odmítla všechny názory, podle nichž hlavním nosičem jaderných náplní mělo být letectvo. Přirozeně letectvo v porovnání s raketami má v některých směrech vý-

## **Vývoj bojových prostředků v poválečném období**

hodu. Může bezprostředně zjištěné cíle a objekty napadnout. Jeho použití bude proto účelné proti malým a pohyblivým cílům. Jaderné zbraně, rakety „vzduch—vzduch“ a „vzduch—země“, kterými je vyzbrojeno letectvo, zvyšují podstatně jeho možnosti použití. Přesto však musí letectvo překonávat systém protivzdušné obrany protivníka, který je rok od roku dokonalejší. To ztěžuje jeho činnost a omezuje jeho možnosti — především při jaderných úderech na velké objekty v operační hloubce a zázemí protivníka. Kromě toho létá dále než rakety. Rakety mají tedy jednoznačnou převahu.

V důsledku zavedení raketových jaderných zbraní vznikla raketová vojska, která jsou vyzbrojena mezikontinentálními raketami i raketami středního doletu. Tato součást ozbrojených sil bude mít v raketové jaderné válce — především v jejím počátku — rozhodující úlohu. Tyto síly budou ničit, příp. dezorganizovat nejdůležitější strategické cíle protivníka, jeho ozbrojené síly, jeho ekonomiku, jakož i jeho státní a vojenské řízení.

Kvalitativně se také změnila bojová prostředky protivzdušné obrany. Jejich hlavní bojovou sílu tvoří vysoce účinné protiletadlové raketové komplexy, stíhací letectvo a radiotechnické útvary, vyzbrojené moderními rádiovými zaměřovacími prostředky.

Válečné námořnictvo obdrželo ponorky s jaderným pohonem a s raketovými jadernými zbraněmi. Námořní síly mají k boji s protivníkem nejen taktické prostředky, ale také operační a strategické a mohou tak úspěšně působit ve všech mořích a oceánech.

Také pozemní ozbrojené síly byly rozšířeny vyzbrojeny raketovými jadernými zbraněmi. V padesátých letech obdržely první taktické a operačně taktické rakety. Tehdy byly ještě nedokonalé, bez jaderných náplní, takže nemohly podstatně ovlivnit možnosti použití pozemních ozbrojených sil. Nyní mají jaderné náplně, zvýšila se jejich účinnost, přesnost zásahu a dosah, jsou rychleji připraveny k použití, zlepšila se jejich manévrovací schopnost a vyžadují menší počet obsluhujícího personálu.

Dnes jsou pozemní ozbrojené síly běžně vyzbrojeny taktickými a operačně taktickými raketami, které umožňují vojskům frontu a armád plnit v podstatě všechny operačně taktické úkoly.

Velký počet raketových jaderných zbraní ve svazcích (operačních svazcích) zvýšil jejich bojovou a palebnou sílu. Na konci Velké vlastenecké války představovala

1 divizní salva 2,3 t TNT, dnes činí 15,4 t TNT a s raketovými oddíly přes 10 000 TNT. Také palebná síla frontu dosáhla nové kvality. Salva 1. běloruského frontu představovala v berlínské operaci (tehdy jednoho z nejsilnějších frontů) sílu 2 234 t TNT, síla moderního frontu představuje 5 miliónů tun TNT.

Raketová jaderná zbraň bude v moderní válce nejdůležitějším kritériem možnosti použití svazků (operačních svazků). Moderní vševojsková armáda může raketovým úderem (24—27 raket o celkové síle až 720 kt) vyřadit z boje hlavní síly armádního sboru protivníka. Současný úder raketových jaderných zbraní frontu umožňuje spolehlivě vyřadit až 20 baterií HJ, 10 divizí a několik dalších důležitých objektů. Tím může být vyřazeno z boje hlavní uskupení armádní skupiny.

Bez raketových jaderných zbraní byla vojska se svými bojovými prostředky schopna umlčet, příp. zničit protivníka na malou vzdálenost. Palba zajišťovala a podporovala v podstatě činnost pěchoty a tanků bezprostředně na bojišti. S raketovými jadernými zbraněmi mohou operační svazky frontu prolomit celou operační hloubku protivníka, zničit rychle a spolehlivě jeho jaderné zbraně, vyřadit jeho místa velení a týlové objekty a tím vytvořit příznivé podmínky k rychlému dosažení operačních cílů.

Prostředky hromadného ničení nevylučují zdokonalování současných zbraní, neboť tyto budou plnit bojové úkoly jako dosud. Musí však rychle využívat výsledky jaderných úderů.

Ve válce bez použití jaderných zbraní podržují si současné zbraně svoji hlavní úlohu. K boji s protivníkem mohou být použity také rakety s bezjadernou náplní. Je také historickým důsledkem harmoniky vyvíjet různé druhy zbraní. Ke konečné porážce silného protivníka — to potvrzuje zkušenost — musí být získáno jeho území. K tomu jsou nutné zbraně a technické prostředky různého určení. Kdybychom nedocenili nebo zanedbali jediný druh zbraní, mělo by to nepříznivý vliv na operaci (boj).

#### Úloha tanků v moderních operacích

V moderním boji a operaci připadá tankům a obrněným transportérům důležitá úloha, poněvadž jsou odolné proti ničivým faktorům jaderného výbuchu. Tanky, které mají velkou palebnou a údernou sílu i manévrovací schopnost, hodí se nejlépe k moderní bojové činnosti. Kromě toho můžeme s nimi nejlépe překonávat

zničené a zamořené prostory. Tanky byly s ohledem na tyto jejich vlastnosti dále zdokonaleny. K tomu účelu musely být vybaveny novou dělostřeleckou výzbrojí, moderními stabilizátory, dálkoměry a automatickou nabíjením. Zvětšením jejich akčního radia, větší rychlostí a průchodností terénem i zlepšením pancéřováním zvýšila se jejich manévrovací schopnost. Mohou překonávat vodní překážky jízdou ve vodě nebo i pod vodou. Kromě toho skýtají ochranu proti účinkům chemických a bakteriologických prostředků.

Zvláštní pozornost byla zaměřena na konstrukci a výzbroj středních tanků které tvoří základ tankových jednotek v sovětské armádě. V roce 1954 byl zaveden do výzbroje tank T-54A, jehož kanón má vertikální stabilizaci. Po dvou letech vystřídal tento typ tank T-54 B, který má vertikální i horizontální stabilizaci a zařízení pro střelbu v noci. Pravděpodobnost zásahu při střelbě za pohybu je větší. V roce 1958 následoval typ „T-55“ s větším akčním rádiem, přizpůsobený k jízdě pod vodou, vybavený infrapřístroji a systémem speciálních prostředků ke zvýšení ochranných vlastností proti ničivým účinkům jaderných zbraní. Typ T-62 a T-62A jsou ještě dokonalejší.

Dále byly vyvíjeny také těžké tanky. Po typu T-10 následoval typ T-10A (1959), T-10B a T-10M (1957). Ponechává síla a výzbroj nových středních tanků se vyrovnají těžkým tankům, byla výroba těchto tanků v roce 1965 zastavena.

K rychlému překonávání vodních překážek většího rozsahu byly zkonstruovány plovoucí tanky. Na typ PT 76 navázal lehký plovoucí tank PT 76B s kanónem stabilizovaným ve dvou rovinách. Má dobré pohybové vlastnosti a používá se také při vyloďovacích akcích.

V padesátých letech vznikly nové kolové a pásové obrněné transportéry (BTR 50P, BRDM, BTR 60P), které v takticko-technických parametrech převyšují své předchůdce. Zůstávají především jako dopravní prostředky motorizované pěchoty a skýtají částečnou ochranu před účinky pěchotních zbraní a střepinami dělostřeleckých střel. V jaderné válce a při vysoké pohyblivé bojové činnosti vůbec potřebuje motorizovaná pěchota nejmodernější vozidla s odpovídajícím pancéřováním, průchodností terénem, silnou výzbrojí a spolehlivě odolné proti ničivým účinkům jaderných zbraní. Nový OT s označením BMP-1 má všechny uvedené vlastnosti a umožňuje palbu přímo z vozidla. Kromě toho může překonávat velké vodní překážky z chodu.

## **Dělostřelectvo zůstává důležitou palébnou silou**

V moderním boji (operaci) bude nutné značnou část úkolů řešit s použitím dělostřelectva. Přes dokonalý účinek jaderných zbraní nemohou tyto ve všeobecném boji zcela nahradit současně bojové prostředky. Dělostřelectvo bude působit na dělostřelectvo a minomety, tanky, rádiové stanice a jiné malé cíle, na něž by použití jaderných úderů nebylo účelné. Kromě toho při jaderných úderech může část sil protivníka přežít a zůstat bojeschopná. K překonávání jejich odporu bude použito dělostřelectvo. Dělostřelectvo podporuje útočící tanky a motostřelecké jednotky bezprostředně palbou, která zajišťuje boky a mezery, jakož i dobyté úseky terénu. Použití jaderných zbraní je také do určité míry omezeno dodržováním bezpečnostní vzdálenosti od vlastních vojsk. A zde je žádoucí dělostřelectvo.

Není také vyloučena válka bez použití jaderných zbraní, kdy hlavní úkoly bude plnit dělostřelectvo a letectvo. Dělostřelecká palba a úder letectva by měly nejen taktický, ale i operační význam.

U dělostřelectva byly zmodernizovány všechny systémy a zavedeny i nové. Dostřel a účinnost vzrostly, bojové a balistické vlastnosti děl jsou zlepšeny. Byla zavedena 122mm houfnice D-30 s křížovou lafetou a dostřelem 15 km. Do výzbroje byl zaveden také 100mm kanón T-12 (s hladkou hlavní). V přímém směru má dostřel od 2 km a průbojnost pancíře 300–350 mm.

Zlepšeny byly protitankové řízené střely. Jejich první typ měl dostřel od 2 km a byl řízen pomocí kabelu. Po něm následovaly nové, montované na lehká průzkumná vozidla. K nim náleží také univerzální „MALJUTKA“ s poměrně malou váhou (11 kg) a vlhkým dostřelem (3 km).

U reaktivního dělostřelectva byl zvětšen dostřel, přesnost zásahu, váha střely a zdokonalen přechod z pochodové do bojové sestavy. Dostřel u BM-21 přesahuje 20 km, což postačuje k boji o důležité objekty a s přivedenými zálohami v celé taktické hloubce protivníka. Účinnost palby je velmi značná, salva takového jednoho oddílu (480 ran za 20 vteřin) umlčí protivníka na ploše 60 ha.

Se zavedením raket různých tříd u pozemních vojsk zmenšil se počet děl, především u zálohy HV. Proto je dělostřelectvo v operacích, vedených bez použití JZ, stejně jako před tím hlavní palébnou silou.

Prostředky hromadného ničení nesnížily také význam pěchotních zbraní, kte-

Tabulka 1

| Označení         | Ráže (mm)   |            | Dostřel (m)            |                                        | Kadence<br>(ran<br>za<br>min.) | Průbojnost pancíře |     |         | Váha<br>pancéřovky  |
|------------------|-------------|------------|------------------------|----------------------------------------|--------------------------------|--------------------|-----|---------|---------------------|
|                  | hla-<br>veň | ná-<br>boj | účinný<br>do-<br>střel | dálka<br>při-<br>mého<br>vý-<br>střelu |                                | při úhlu           |     |         |                     |
|                  |             |            |                        |                                        |                                | 0°                 | 30° | 60°     |                     |
| Lehké pancéřovky |             |            |                        |                                        |                                |                    |     |         |                     |
| RPG-1            | 30          | 70         | 100                    | 75                                     | 4—6                            | 150                | —   | —       | 2                   |
| RPG-2            | 40          | 80         | 150                    | 100                                    | 4—6                            | 190                | 150 | 110     | 2,75                |
| RPG-3            | 40          | 85         | 500                    | 330                                    | asi 6                          | 280                | 250 | 130     | 6,3                 |
| Těžké pancéřovky |             |            |                        |                                        |                                |                    |     |         |                     |
| SPG 82           | 82          | 82         | 300                    | 200                                    | 6                              | asi 200            | 150 | asi 110 | 36<br>(s kol. laf.) |
| SPG 9            | 73          | 73         | 1300                   | 800                                    | 5—6                            | 300                | 200 | 150     | 47<br>(s laf.)      |

ré byly ujednoceny, jsou menší a lehčí, zvýšila se především jejich kadence.

Nové pěchotní zbraně liší se podstatně od těch, které byly v ozbrojených silách SSSR v prvních poválečných letech. „KALAŠNIKOV“ se stal univerzální zbraní motostřeleckých jednotek. Při zachování vysokých bojových vlastností a použitelnosti byla tato zbraň dále zmmodernizována. Váží jen 3,1 kg. Místo rotního kulometu RP-46 (13 kg) a těžkého kulometu SGM (36,9 kg) dostaly jednotky do výzbroje těžký kulomet „KALAŠNIKOV PK“ (na dvojnóžce — 9 kg) a „KALAŠNIKOV PKS“ (s lafetou — 16,5 kg). Kulomet RPD byl nahrazen lehkým kulometem RPK. Výsadkové jednotky obdržely lehký kulomet RPK se sklopnou ramenní opěrou. Jednotky byly vyzbrojeny samonabíjecí puškou DRAGUNOV se střelivem SVD a novým hledím. Osobní zbraní důstojníků je 9mm pistole PM.

Značně byly zlepšeny PT prostředky motostřeleckých jednotek, především lehké a těžké pancéřovky (viz tabulka 1).

V důsledku zavedení PT řízených střel a pancéřovek mohla být vyřazena z výzbroje bezzákluzová děla. Nové těžké pancéřovky SPG 9 převyšují ještě typ SPG 82 a jsou také dokonalejší než bezzákluzová děla.

Zdokonalení různých typů techniky a výzbroje ozbrojených sil vede k tomu, že prostředky se ujednocují a jejich palebná účinnost vzrůstá. Vyzbrojení vojsk raketo-  
vými jadernými zbraněmi, množství tanků ve svazcích (oper. svazcích), moderní výzbroj a plná motorizace svazků dodávají

jím vysoké bojové vlastnosti a větší samostatnost. Jejich možnosti použití se podstatně zvýšily.

To vše vedlo k tomu, že charakter boje a jemu odpovídající operačně taktické normy se podstatně změnily. Útočná pásma (obraně úseky), hloubka úkolů svazků (operačních svazků) i útočné tempo se podstatně zvýšily. Operační svazky frontu mohou v součinnosti s vojsky jiných částí ozbrojených sil vést operace v celé hloubce válčiště.

### Silné sovětské frontové letectvo

Větší možnosti použití svazků (operačních svazků) vyplývají také ze změn u frontového letectva, které působí společně s pozemními ozbrojenými silami. Frontové letectvo dostalo křídlaté rakety a letouny různých typů: stíhačí, stíhačí bombardovací, průzkumné letouny, dopravní letouny a vrtulníky.

Křídlaté rakety mohou být použity v každém čase, v libovolných povětrnostních podmínkách a mohou ničit objekty do hloubky až 500 km. Mohou být použity proti důležitým objektům, např. prostředky jaderného napadení, velitelská stanoviště, ženíjní objekty a uskupení protivníka v prostorech soustředění. Pistové letouny byly nahrazeny reaktivními. Bombardovací a stíhačí bombardovací letouny jsou nosiči jaderných zbraní. Letouny byly vybaveny raketami „vzduch — vzduch“ a „vzduch — země“. Lepší navigační přístroje a zaměřovače pro bombardování umožňují přesnější řízení letounů a jistější

bombardování. S letectvem protivníka je možno bojovat v noci a za všech povětrnostních podmínek.

**Stíhací letectvo** bylo vyzbrojeno těmito typy letounů: MiG 15, MiG 17, MiG 19 a nadzvukovým letounem MiG 21. Zvláště vyniká stíhač použitelný za všech povětrnostních podmínek MiG 21 PF. V součinnosti s PL raketovými jednotkami je stíhací letectvo frontu s to spolehlivě chránit jednotky a objekty v týlovém prostoru před letectvem a prostředky protivníka. Kromě toho může ničit průzkumné letectvo nepřítelů a zajišťovat činnost ostatních druhů letectva.

**Stíhací bombardovací letectvo** je vyzbrojeno nadzvukovými letouny Su-7B. Mohou nést jaderné zbraně omezené síly a konvenční letecké bomby a napadat rakety a palbou kanónů nejen letouny a prostředky protivníka ve vzduchu, ale také malé a pohyblivé pozemní cíle. Jejich pancéřové bomby probíjejí pancíř o síle do 300 mm.

Výzbroj a výstroj stíhacích bombardérů umožňuje účinný boj s nepř. prostředky hromadného ničení, se zálohami, VS a radiotechnickými prostředky ve velké hloubce.

**Bombardovací letectvo** frontu má nadzvukové letouny JAK-18 (nosiče JZ), které mohou ničit nepřátelské objekty ve velké hloubce.

**Dopravní letectvo** obdrželo turbovrtulové stroje AN-12 a AN-12A. Jejich dostup je kolem 10 000 m, cestovní rychlost 600 km/h, nosnost 8–12 t.

Dopravní letecká divize s letouny typu AN-12 může jedním vzletem přepravit zářez 800–1 600 t nebo zesílený padákový výsadkový pluk. Tyto letouny mohou také přepravovat operačně taktické rakety. V posledních letech byl vyvinut dopravní letoun AN-22, který může přepravovat těžkou techniku nebo asi 300 osob.

Také vrtulníky byly velmi rozšířeny. Slouží k použití taktických výsadek, palebné podpory, dopravě raket, vojsk a nákladů. Samostatná jednotka vrtulníků může svými Mi-6 jedním vzletem přepravit až 30 operačně taktických raket nebo taktický vzdušný výsadek v síle 1 motostřeleckého praporu (s výzbrojí a přídatným nákladem 50 t).

### Vojsková protivzdušná obrana

Velký pokrok byl dosažen ve vývoji prostředků protivzdušné obrany. Ve výzbroji jsou SFL 23-4, PL raketové komplexy „S 75“ a později k tomu přibudou také komplexy, zvláště konstruované pro pozemní síly. K ničení zvláště důležitých

cílů mohou být použity PL rakety s jadernou náloží.

Vyzbrojení PVO raketami změnilo podstatně úlohu PL dělostřelečtva, především malorázového. PL dělostřelečtvo používá se nyní k bezprostřednímu zajištění vojsk, především proti nízkoleťcím letounům a k boji se vzdušnými výsadek.

Podle stupně vyzbrojení PL raketovými komplexy bude se také zmenšovat počet PL dělostřeleckých zbraní s výjimkou PL-SFL-23-4, které podle dosavadních zkušeností jsou účinné na nízkoleťcí cíle a vhodné k vedení palby za pohybu. Jejich přesnost zásahu je relativně vysoká. Lehké PL-SFL raketové komplexy podstatně zvýšily bojovou hodnotu vojskové PVO.

Radiotechnické prostředky PVO umožňují dnes vedení cílů v různých výškách a vzdálenostech, zvláště radiolokátory P-30 (P-35), P-12 a P-15, stejně jako výškoměry PRW 10. Vojska mají také nový prostředek velení např. systém „Vozduch lp“, „KRAB“ apod.

### Nejmodernější technika ve výzbroji speciálních útvarů

Velké změny zaznamenaly také technické prostředky speciálních útvarů — ženijních, silničních stavebních, automobilních a chemických jednotek.

Ženíjní prostředky byly dále vyvinuty v soulase s požadavky na ženíjní zabezpečení bojové činnosti při použití prostředků hromadného ničení. Manévrový charakter bojové činnosti, nutnost ochrany vojsk před účinky jaderných úderů, všestranné zabezpečení překonávání zničených a zamořených pásem ve vysokém tempu kladou na ženíjní vojsko a jeho techniku vysoké požadavky. Ženíjní útvary byly vybaveny zcela novými technickými prostředky (buldozery, mostní tanky, plovoucí vozidla velké nosnosti apod.).

Technika k výstavbě silnic je rychlejší a produktivnější. Nový buldozer BAT může v nezalesněném terénu upravit až do 6 km vozovky za 1 hodinu. K odstranění silničních a stromových zátarasů bylo vyvinuto zvláštní ženíjní zařízení (mechanická ručka), spřažené s tankem T-54. Pomocí teleskopického vykladače délky 8,8 m může přemísťovat sutiny do výšky 2 t.

Ženíjní útvary mají pontonovou mostovou soupravu PMP, která se ve srovnání s dřívější soupravou TPP má mnohem lepší ukazatele. Z této soupravy může být položen most o únosnosti 60 t v délce 200 m za 30–40 minut, tj. 3–4krát rychleji než dříve. Také přípustná rychlost na těchto mostech se zdvojnásobila (20–25 km). Zmenšil se počet sil k výstavbě mos-

tu, i počet vozidel k dopravě pontonové mostové soupravy.

K hloubení zákopů a okopů v prostorech útvarů, které jsou v bezprostředním dotyku s nepřítelem, byl vyvinut plukovní zemní stroj s univerzální pracovní schopností a výkonem 120 m<sup>3</sup>/h. K tanku nebo tahači může být přivěšena radlice, která umožňuje, že útvary se mohou samy zakopávat a provádět samy jednoduché ženijní práce bez pomoci ženijních útvarů. Úkryty a kryty mohou být dnes budovány z prefabrikátů k všestrannému použití.

Velkou pozornost si dnes zasluhují ženijní zátarasy. Byly zavedeny prostředky k mechanickému pokládání minových polí (s nimiž si může zaminovat za 1 hod. 5–15 km) a také zařízení ke kladení min pomocí vrtulníků.

Ke zjišťování jaderných min byly konstruovány magnetické hledače, ke zneškodňování min jsou útvary vybaveny různými druhy náloží.

U automobilní techniky bylo žádoucí zlepšit průchodnost, zvýšit rychlost, zvětšit nosnost a akční rádius.

V posledních letech byla vyrobena nová pásová a kolová vozidla i celá řada speciálních čtyřosých podvozků, kolových i pásových i nových dělostřeleckých tahačů. Jejich různé typy přepravují kterýkoli systém polního a PL dělostřelectva rychlostí 20–25 km/h. Jsou to moderní víceosá vozidla s výtečnou průchodností terénem. Nová dopravní technika zvýšila manévrovací schopnost útvarů, svazků i týlu.

Také stupeň technické výzbroje chemických útvarů podstatně vzrostl. Útvary mají prostředky k hygienické čistotě a dezaktivaci techniky a výzbroje. Chemickým způsobem lze odmožovat iterén. Odmožovací, dezaktivací a očišťovací práce byly dalekosáhlé mechanizovány. Samostatné prapory chemické ochrany, prapory odmožování terénu, technické prapory a brigády chemické ochrany jsou dnes vybaveny speciálními odmožovacími vozidly a prostředky, což umožňuje provádět všechny tyto práce bezprostředně u vojsk a v zařízených prostorech.

### **Zvýšené požadavky na prostředky velení**

Moderní prostředky ozbrojeného zápasu, které změnily svůj charakter a tím i moderní operace, kladou nové požadav-

ky na prostředky velení vojskům. V moderních bojích a operacích nezabezpečují již staré prostředky operativní a nepřetržitě velení. Nejdůležitější požadavek na velení vojskům je dnes nanejvyšší operativní činnost, nepřetržitě a stabilní velení.

Hlavní úlohu přitom má rychle aktivovaný a hodnověrně pracující zpravodajský systém. Jen tím bude moci velitel a štáb v každé době mít přehled o situaci a nepřetržitě velet vojskům.

Rádiové spojení je nejdůležitější prostředek velení. Proto byla vojska vybavena silnějšími rádiovými stanicemi, které mají mnohem lepší technické parametry. Přesto tyto přístroje neodpovídají ještě plně požadavkům nepřetržitého spojení při přemísťování míst velení.

Dále bylo vyvíjeno směrové spojení. Vícekanálové směrové rádiové prostředky jsou velmi pohyblivé a pracují rychle. Zaručují spolehlivé spojení a úzkou součinnost vojsk na frontě i v zázemí.

V důsledku rozsáhlého použití rádiového dálkopisného spojení nabyl na významu zvukový záznam hovorů. Tím mohly být omezeny ručně zpracovávané dokumenty, zlepšeny informace o situaci a zvýšena produktivita práce důstojníků štábů.

Kromě toho byly štáby vybaveny technickými prostředky k mechanizaci procesu velení, včetně děroštitkové techniky. To podstatně urychluje práci (různé operační taktické, týlové a jiné propočty). Zvlášť jsou rozšířeny prostředky malé mechanizace, s nimiž je možné rychle propočíst použití JZ a stupeň zamoření (informační a propočtovou tabulky, výpočetní a dozimetrické šablony, pravítka apod.). K rozmnožování map a textů jsou k dispozici topografické tiskací a kartografické přístroje, které jsou použitelné i za přesunu. V posledních letech byla vojska vybavena pohyblivými elektronickými počítači.

Přes zavedení všech těchto přístrojů neodpovídá stav ještě plně požadavkům. Zásadně nové formy a metody velení mohou se uplatnit po zavedení kompletně automatizovaného systému velení vojskům. Základem tohoto systému musely by být mobilní speciální počítače u svazků (operačních svazků), odpovídající výkonným zpravodajským prostředkům a informační systém s automatickým předáváním informací. I tato oblast je již předmětem dalšího vývoje.